

Функціонування і розвиток механізмів державного управління
УДК 351.37.07

Майстренко Катерина Миколаївна

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональна академія управління персоналом*

Майстренко Екатерина Николаевна

*кандидат наук по государственному управлению,
доцент кафедры публичного администрирования
Межрегиональная академия управления персоналом*

Maistrenko Kateryna

*Candidate of Science in Public Administration,
Associate Professor of the Department of Public Administration
Interregional Academy of Personnel Management*

**ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО КАК МЕХАНИЗМ
ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A MECHANISM FOR
IMPROVING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION**

Анотація. В статті проаналізовано державно-приватне партнерство, як механізм підвищення якості вищої освіти. Зазначено, що на сьогодні бізнес активно сприяє розвитку соціальних інвестицій в галузі вищої освіти. Автор звертає увагу, що основним змістом соціальної відповідальності компаній є взаємодія їх з освітніми установами, їх структурними підрозділами, навчальними і науковими колективами, розширення присутності компаній як в самому освітньому процесі, так і в

керуючих органах. Якщо раніше приватний сектор обмежувався лише благодійною допомогою, спонсорством або просто пожертвами, то сьогодні він орієнтований на активну участь в житті закладу вищої о, його розвиток, вдосконалення матеріальної бази, в тому числі і в рамках державно-приватного партнерства. Характерною ознакою останнього часу є створення корпоративних університетів, як в самих компаніях, так і в рамках закладу вищої освіти. Наголошено, що державно-приватне партнерство в сфері вищої освіти, стає стратегічним альянсом, який регулює інтеграційну взаємодію його учасників: держави, компаній, неурядових організацій та вищих навчальних закладів на різних етапах життєвого циклу освітніх послуг. Вигоди держави трансформуються за допомогою механізму державно-приватного партнерства, що виявляється у розвитку комерційного сектору постачання суспільних благ для покращення якості та інновацій освітніх послуг. Для приватного сектору вигоди від державно-приватного партнерства проявляються у розробці "державного" компоненту при постачанні приватних товарів, заснованому на корпоративній соціальній відповідальності, здатності оцінювати та залучати знання до конкретного бізнесу, що стосується закладів вищої освіти, то переваги державно-приватного партнерства проявляються у позабюджетному фінансуванні освітнього процесу, доведенні ефективності освітніх послуг та наукового розвитку до комерційного рівня впровадження з метою отримання нових конкурентних переваг в освітніх послугах, а також державно-приватне партнерство можна розглядати як інструмент для вирішення таких завдань сучасної вищої освіти, як; об'єднання і залучення коштів для поліпшення якості навчальних програм. Доведено, що механізми державно-приватного партнерства в доступному для огляду майбутньому можуть стати одними з основних напрямків фінансування розвитку інфраструктури та кампусів закладів вищої освіти.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, вища освіта, фінансування закладів вищої освіти, бізнес, новітні технології, розвиток.

Анотація. В статті проаналізовані державно-приватне партнерство як механізм підвищення якості вищої освіти. Зазначено, що на сьогодні бізнес активно сприяє розвитку соціальних інвестицій в області вищої освіти. Автор звертає увагу, що основним змістом соціальної відповідальності компаній є взаємодія з освітніми закладами, їх структурними підрозділами, навчальними та науковими колективами, розширення присутності компаній як в освітньому процесі, так і в управлінських органах. Якщо раніше приватний сектор обмежувався лише благодійною допомогою, спонсорством або просто пожертвуваннями, то сьогодні він орієнтований на активну участь в житті освітнього закладу, його розвитку, удосконаленні матеріальної бази, в тому числі і в межах державно-приватного партнерства. Характерною ознакою сучасності є створення корпоративних університетів, як в самих компаніях, так і в освітніх закладах. Зазначено, що державно-приватне партнерство в сфері вищої освіти стає стратегічним альянсом, який регулює інтеграційну взаємодію учасників: держави, компаній, неправительствених організацій та вищих навчальних закладів на різних етапах життєвого циклу освітніх послуг. Переваги держави трансформуються за допомогою механізму державно-приватного партнерства, надаються в розвитку комерційного сектору надання суспільних благ для покращення якості та інновацій освітніх послуг. Для приватного сектору переваги від державно-приватного партнерства проявляються в розробці "державного" компонента

при поставке частных товаров, основанном на корпоративной социальной ответственности, способности оценивать и привлекать знания к конкретному бизнесу, касается высших учебных заведений, то преимущества государственно-частного партнерства проявляются в внебюджетном финансировании образовательного процесса, доведении эффективности образовательных услуг и научного развития к коммерческому уровню внедрения с целью получения новых конкурентных преимуществ в образовательных услугах, а также государственно-частное партнерство можно рассматривать как инструмент для решения таких задач современного высшего образования, как; объединения и привлечения средств для улучшения качества учебных программ. Доказано, что механизмы государственно-частного партнерства в обозримом будущем могут стать одними из основных направлений финансирования развития инфраструктуры и кампусов высших учебных заведений.

Ключевые слова: *государственно-частное партнерство, высшее образование, финансирование высших учебных заведений, бизнес, новейшие технологии, развитие.*

Summary. *The article analyzes public-private partnership as a mechanism for improving the quality of higher education. It was noted that today business is actively promoting the development of social investments in the field of higher education. The author draws attention to the fact that the main content of companies' social responsibility is their interaction with educational institutions, their structural units, educational and research teams, expanding the presence of companies both in the educational process itself and in governing bodies. If earlier the private sector was limited only to charitable assistance, sponsorship or simply donations, today it is focused on active participation in the life of a higher institution in its development, improving the*

material base, including within the framework of public-private partnerships. A characteristic feature of recent times is the creation of corporate universities, both in companies themselves and in institutions of higher education. It is noted that public-private partnership in the field of higher education is becoming a strategic alliance that regulates the integration interaction of participants: the state, companies, non-governmental organizations and higher educational institutions at different stages of the life cycle of educational services. The benefits of the state are transformed with the help of the mechanism of public-private partnership, it turns out to be in the development of the commercial sector for the supply of public goods to improve the quality and innovation of educational services. For the private sector, the benefits of public-private partnerships are manifested in the development of a "public" component in the supply of private goods based on corporate social responsibility, the ability to assess and attract knowledge to a specific business, concerns higher education institutions, then the benefits of public-private partnerships are manifested in extra-budgetary financing the educational process, bringing the effectiveness of educational services and scientific development to the commercial level of implementation in order to obtain new competitive advantages in educational services, as well as public-private partnership can be considered as a tool for solving such problems of modern higher education as; pooling and raising funds to improve the quality of educational programs. It has been proved that the mechanisms of public-private partnership in the foreseeable future can become one of the main directions of financing the development of infrastructure and campuses of higher education institutions.

Key words: *public-private partnership, higher education, financing of higher education institutions, business, latest technologies, development.*

Постановка проблеми. В умовах економіки знань та потреби розвитку людського капіталу взаємодія держави та компаній у галузі вищої

освіти принципово набуває нових рис та механізмів функціонування. З одного боку, освітній сектор не може бути повністю приватизований через його соціально-економічну важливість, з іншого боку, відсутній ефективний механізм управління та фінансування, що дозволяє підвищити якість підготовки фахівців у державній системі, що відповідають потребам сучасного ринку праці.

Для вирішення цього протиріччя використовується форма державно-приватного партнерства в вищій освіті, яка створює умови для взаємних інтересів держави, компаній та закладів вищої освіти (далі – ЗВО) у разі передачі ризиків, відповідальності та витрат на участь у розвитку. З формуванням ринкових і державних елементів освітньої сфери розвивається біполярність освітніх послуг, їх життєвий цикл, трансформується характер, форми і рівні організації інноваційної взаємодії економічних суб'єктів в освітній сфері.

Варто наголосити, що в економіці знань сфера вищої освіти представляється не лише як необхідний елемент для відтворення інтелектуального капіталу, але і як домінуючий вектор економічного зростання, що дає змогу інноваціям у конкурентних перевагах національних економічних систем. У зв'язку з цим перед українською освітою постають нагальні завдання, пов'язані з необхідністю впровадження трансформаційних змін в освітній сектор: по-перше, інноваційна модель розвитку української економіки, по-друге, соціальні потреби постачальників освітніх послуг та споживачів, і по-третє, вимоги до інновацій, глобальна конкуренція на ринку праці та вищої освіти.

Таке формулювання проблеми вимагає дослідження нових форм взаємодії державного та приватного секторів у галузі вищої освіти, де відбувається структурна та функціональна трансформація освітнього середовища. Якісні параметри розвитку державно-приватного партнерства в освіті визначають ефективність використання цієї форми організації для

інтеграції взаємодії не лише сфери вищої освіти, а й економічних активів для реалізації інноваційного характеру національної економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням питання державно-приватного партнерства як механізму підвищення якості вищої освіти займалися багато вчених, зокрема Л. Батенко, І. Буркова, Т. Гречко, Л. Гриценко, Б. Данилишин, І. Запатріна, А. Куліков, І. Семенець-Орлова, Л. Федулова та інші.

Мета статті. Проаналізувати державно-приватне партнерство як механізм підвищення якості вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Поєднання ресурсів держави та бізнесу у вирішенні пріоритетних завдань є потребою, що визначається сучасним рівнем соціально-економічного розвитку в нашій країні. Для позначення цієї взаємодії термін "державно-приватне партнерство" активно використовується в публічному управлінні, економіці, праві, охороні здоров'я, освіті та інших сферах [3, с. 322].

Сьогодні державно-приватне партнерство в Україні є інструментом для реалізації соціально важливих проєктів як по всій країні, так і в деяких регіонах. Альянс між державними та приватними компаніями знаходить застосування у таких сферах, як виробнича та транспортна інфраструктура, інноваційна інфраструктура, фінансування досліджень, соціальні послуги та ін. [5, с. 156].

На сучасному етапі одним із пріоритетних напрямків розвитку державно-приватного партнерства є активне стимулювання розвитку вищої освіти як елемента новітніх технологій для підвищення якості освіти в країні. У постіндустріальному суспільстві, де знання є не лише цінністю, а й основним ресурсом, вища освіта є основним ресурсом держави, фактором підвищення конкурентоспроможності та відправною точкою для формування інноваційної економіки, заснованої на знаннях технології.

Варто наголосити, що на всіх рівнях сучасної української освітньої системи не виключається можливість використання механізмів державно-приватного партнерства. Зокрема, на рівні вищої освіти – можливість економічної підтримки з боку університетів, участь бізнесу в освітньому процесі, активніше застосування різних видів досліджень, створення бізнес-інкубаторів, побудова та підтримка інфраструктури освітнього процесу.

Іншими словами, механізм державно-приватного партнерства діє як освітній зв'язок між державою, підприємствами та державним сектором для реалізації проектів соціальної спрямованості та надання інших високоякісних освітніх послуг [8, с. 291]. Використання механізмів державно-приватного партнерства в сфері вищої освіти дозволяє забезпечити:

- розширення ринку і посилення добросовісної конкуренції на ринку освітніх послуг;
- апробування нових для освітніх структур організаційно-правових форм альянсу з бізнесом;
- вироблення пропозицій щодо подальшого вдосконалення нормативно-правової бази реформування професійної освіти;
- тиражування передового досвіду;
- відпрацювання інструментів багатоканального фінансування;
- розвиток взаємодії роботодавців і ЗВО;
- вдосконалення системи управління в сфері інноваційної діяльності шляхом обробки змісту і методик адміністрування, підготовки підвищення кваліфікації управлінських фахівців [9, с. 121].

На думку сучасної дослідниці І. Семенець-Орлової, розглядаючи інструменти фінансового забезпечення державно-приватного партнерства в сфері освітніх послуг, можна виділити наступні важливі переваги: по-

перше, залучення інвестицій приватних осіб для фінансової підтримки оновлення інфраструктури ЗВО знижує навантаження з державного бюджету, якому необхідно врахувати витрати на виконання запланованих проектів лише протягом 2-3 років. По-друге, освітня сфера – це той сегмент, в якому економічні вигоди можуть безпосередньо виходити з соціальної відповідальності приватного бізнесу.

Слід підкреслити, що напрямки державної інноваційної політики стимулюють створення альянсу між державним та приватним секторами в галузі вищої освіти, а саме:

- створення нових наукоємних компаній та підтримка інноваційних малих та середніх підприємств;
- участь в економічних доходах та комерціалізація результатів досліджень та розробок з державним або муніципальним бюджетами, будівництво та розвиток інфраструктури [6].

Державно-приватне партнерство в галузі вищої освіти в Україні на сьогодні охоплює такі перспективні напрямки:

- створення та реконструкція державного нерухомого майна (будівель, споруд) та проведення специфічних освітніх заходів із використанням цього нерухомого майна на термін, визначений договором;
- безпосереднє надання освітніх послуг [11, с. 58].

З метою підвищення якості освітньої послуги і відповідно до державного завдання приватний бізнес приймає на себе повноваження “директора” освітнього закладу. Відповідно до принципів управління під конкретну мету – підвищення якості освітньої послуги – приватний бізнес:

- створює матеріально-технічне забезпечення управління ЗВО;
- приватний сектор відповідає за ефективне використання комплексу нерухомості ЗВО та існуючого обладнання, визначає

максимально можливі схеми використання для потреб освітньої установи здійснює модернізацію, ремонт та інші вдосконалення [2, с. 256];

– приватна компанія надає ЗВО кваліфікований персонал, інституційну переробку, участь працевлаштованих визнаних спеціалістів та здійснює пряме практичне спілкування з роботодавцями. Таким чином, викладачі та студенти матимуть практичні навички;

– приватна компанія використовує якісну освіту, сучасні технології, різні фінансові, інтелектуальні ресурси та створює наукові школи для ефективного управління [7].

Тому слід мати на увазі, що специфікою державно-приватного партнерства в галузі вищої освіти є необхідність запровадження концесіонера з двох видів діяльності:

- у галузі будівництва/реконструкції ЗВО;
- діяльність з надання освітніх послуг.

Специфіка державно-приватного партнерства у галузі вищої освіти полягає в тому, що ця угода є соціальною, тому під час реалізації цього проекту споживачі повинні мати мінімальні соціальні послуги: забезпечення доступності безкоштовної вищої освіти [1, с. 231].

Слід зазначити, що державно-приватне партнерство в галузі вищої освіти вирішує такі завдання:

- за рахунок залучення позабюджетних коштів розширюється майнова і фінансова база вищої освіти;
- сприяє зростанню конкурентоспроможності ЗВО через можливість об'єднання фундаментальних та прикладних досліджень;
- створює інноваційну інфраструктуру для освітнього процесу [4, с. 94].

Вирішення вищезазначених завдань стане кроком до суттєвого покращення якості освіти в країні.

Висновки. Таким чином, державно-приватні партнерські відносини в галузі вищої освіти сприяють підвищенню ефективності витрат, дозволяють державі використовувати конкретні навички, яких працівники можуть не мати, дозволяють державі задовольняти нові вимоги та сприяють інноваційному процесу в процесі навчання.

Отже, можна дійти висновку, що завдяки впровадженню принципів державно-приватного партнерства в сферу вищої освіти забезпечується не тільки перспективне планування потреб в підготовці і перепідготовки фахівців з метою досягнення сталого соціально-економічного розвитку регіонів і країни, а й відбувається прискорення інноваційного розвитку економіки, фундаментальної та прикладної науки, що, в кінцевому рахунку, дозволить, в сукупності з іншими організаційними і економічними заходами, забезпечити зростання конкурентоспроможності вітчизняної сфери вищої освіти і створити умови для підвищення якості життя населення.

Література

1. Батенко Л., Загородніх О., Ліщанська В. Управління проектами: Навч. посібник. К. КНЕУ, 2004. 231 с.
2. Бурков В., Буркова І., Джавахадзе Г., Хуродзе Р., Горгідзе І., Щепкін А. Завдання управління в соціальних та економічних системах. СИНТЕЗ, Київ. 2005. 256 с.
3. Верба В., Загородніх О. Проектний аналіз: Підручник. КНЕУ. Київ. 2000. 322 с.
4. Гречко Т., Пономаренко О. Аналіз реалізації інноваційних проектів в Україні // Проблеми сучасного державного управління: зб. наук. Праць. ДонДУУ. Донецьк: ДонДУУ, 2012. 382 с. С. 91–101.

5. Гриценко Л. Проблеми та тенденції розвитку концесійного інвестування в Україні // Вісник СумДУ. Серія Економіка. 2010. № 1. С. 153–162.
6. Данилишин Б. Державно-приватне партнерство – стратегічна форма взаємодії влади і бізнесу. URL: <http://news.yurist-online.com/news/kmu/2/>.
7. Куліков А. Цілі державно-приватного партнерства та характеристика його механізмів у вітчизняній практиці. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e.
8. Пучков В. Державно-приватне партнерство як форма взаємодії влади і бізнесу // Альманах. 2009. № 1. С. 289-293.
9. Узунів В. Державно-приватне партнерство в узгодженні інтересів суб'єктів інноваційної політики // Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 21. С. 119–122.
10. Семенець-Орлова І. Вибір управлінських рішень в процесі впровадження освітніх змін // Теорія та практика державного управління. 2017. № 4(59). С. 15–21.
11. Федулова Л. Організаційний ресурс державно-приватного партнерства в умовах подолання наслідків кризи // Наукові праці. 2009. Том. 109. Вип. 96. С. 57-60.

References

1. Batenko L., Zahorodnikh O., Lischans'ka V. Upravlinnia proektamy: Navch. posibnyk. K. KNEU, 2004. 231 s.
2. Burkov V., Burkova I., Dzhavakhadze H., Khurodze R., Horhidze I., Schepkin A. Zavdannia upravlinnia v sotsial'nykh ta ekonomichnykh systemakh. SYNTEZ, Kyiv. 2005. 256 s.
3. Verba V., Zahorodnikh O. Proiektnyj analiz: Pidruchnyk. KNEU. Kyiv. 2000. 322 s.

4. Hrechko T., Ponomarenko O. Analiz realizatsii innovatsijnykh proektiv v Ukraini // Problemy suchasnoho derzhavnoho upravlinnia: zb. nauk. prats' DonDUU. Donets'k: DonDUU, 2012. 382 s. S. 91-101.
5. Hrytsenko L. Problemy ta tendentsii rozvytku kontsesijnoho investuvannia v Ukraini // Visnyk SumDU. Seriiia Ekonomika. 2010. № 1. S. 153–162.
6. Danylyshyn B. Derzhavno-pryvatne partnerstvo – stratehichna forma vzaiemodii vlady i biznesu. URL: <http://news.yurist-online.com/news/kmu/2/>
7. Kulikov A. Tsili derzhavno-pryvatnoho partnerstva ta kharakterystyka joho mekhanizmiv u vitchyznianiij praktytsi. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e.
8. Puchkov V. Derzhavno-pryvatne partnerstvo iak forma vzaiemodii vlady i biznesu // Al'manakh. 2009. № 1. S. 289-293.
9. Uzunov V. Derzhavno-pryvatne partnerstvo v uzghodzhenni interesiv sub'iektiv innovatsijnoi polityky // Investytsii: praktyka ta dosvid. 2013. № 21. S. 119–122.
10. Semenets'-Orlova I. Vybir upravlins'kykh rishen' v protsesi vprovadzhennia osvithnikh zmin // Teoriiia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia. 2017. № 4(59). S. 15–21.
11. Fedulova L. Orhanizatsijnyj resurs derzhavno-pryvatnoho partnerstva v umovakh podolannia naslidkiv kryzy // Naukovi pratsi. 2009. Tom. 109. Vyp. 96. S. 57-60.